

УДК: 378.091

Олена ЛАЗОРЕНКО

ІНТЕЛЕКТУАЛЬНІ ДОРОГОВКАЗИ МОДЕРНІЗАЦІЇ ВИЩОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

Теоретичні розвідки українського напрямку загальноєвропейського «модернізаційного порядку денного» вищої школи потребують інтелектуальних дороговказів. Певним академічним підґрунтям можуть слугувати концепції «суспільства знання» як чинник суспільного розвитку і сталого та інклюзивного економічного зростання.

Робиться спроба показати генезу терміну «суспільство знань», наголошуючи на важливості знання як фундаментального чинника не тільки для освіти, а й політики, економіки, навчання дорослих та культури сучасного суспільства.

Подається коротка характеристика дотичних документів у царині освітньої державної політики, а саме: «Освітньої та тренінгової стратегії 2020» Європейської Комісії; «Модернізаційний порядок денний європейської системи вищої освіти» Європейського Союзу, а також «Інчхонська декларація» 2015 Світового освітнього форуму, які можуть також бути важливими дороговказами для розбудови української освітньої політики, стратегії та навчальної практики у майбутньому.

Ключові слова: «суспільства знання», знання, інформація, модернізація вищої освіти, європейська освітня політика.

Вступ

Дискусія про модернізацію **української вищої освіти**, важливість імплементації принципів європейського простору вищої освіти, про створення якого було заявлено в 2010 році під час Будапештсько – Віденської міністерської конференції, та інтеграції України у європейський освітній і науковий простір є предметом сучасних вітчизняних трансформацій цієї сфери. Водночас має сенс привернути увагу академічного та освітянського загалу, що європейському дискурсу та освітній державній політиці також **притаманна та ж сама проблематика модернізації вищої освіти**. Практичного забарвлення вона отримала у 2009 з прийняттям Європейською Комісією «Освітньої та тренінгової стратегії 2020» [7] та згодом у 2011 році, коли був прийнятий міністрами у сфері освіти Європейського Союзу та погоджений Європейським Парламентом так

званий «Модернізаційний порядок денний європейської системи вищої освіти» [15]¹

У фокусі європейського «Модернізаційного порядку денного» для вищої освіти знаходяться п'ять ключових напрямків [8]:

1. Збільшення кількості випускників вищих навчальних закладів;
2. Підвищення якості та актуальності викладання та навчання;
3. Сприяння мобільності студентів і персоналу та прикордонного співробітництва;
4. Зміцнення «трикутника знань», пов'язуючи освіту, дослідження та інновації;
5. Створення ефективних механізмів управління та фінансування вищої освіти, яким слугують Програма Erasmus+ та Європейський Структурний та Інвестиційний Фонд.

Аналізуючи вищезгадані документи, звертаємо увагу на той факт, що саме у центрі «Освітньої стратегії ЄС» та «Модернізаційного порядку денного» знаходяться *знання*, як підґрунтя для суспільного розвитку і сталого та інклюзивного економічного зростання [14, р.2]. Визнанню *знання* як фундаментального чинника для *політики, економіки, освіти, навчання та культури* сучасного суспільства передувала велика інтелектуальна робота, яка велась також у соціально-філософському концептуальному дискурсі «суспільства знання» (від англ. knowledge societies). Цей термін використовують як «суспільства знання» у множині, або в однині як «суспільство знань» (від англ. knowledge society).

Концепції суспільства знання: генеза та спроба визначення

Теоретичні конструкції концепції суспільства знання має досить коротку історію, але дуже довгу передісторію, яка майже збігається за тривалістю з історією філософської та соціальної рефлексії. Аналіз останньої залишиться поза межами розгляду у цій статті. Початок дискусій про «інформаційне суспільство» та «суспільство знань» можна віднести до періоду 1960-х та 1970-х років. Теорії постіндустріального суспільства, інформаційного суспільства і суспільства знання довгий час являли собою родинні теоретичні побудови, засновані на впевненості в тому, що якісні

¹ Запропоновані у статті «Інтелектуальні дороговкази» були презентовані автором у доповіді Лазоренко О. (2015), «Концепції «суспільства знання» як траєкторія модернізації вищої освіти в Україні» під час міжнародної конференції «Реформа вищої освіти в Україні: критичні питання у сфері законодавчих та інституційних трансформацій» 28-29 травня 2015 року, Київ, [Електронний ресурс] <http://www.edutrends.info/conference-materials/>

соціальні трансформації в сучасному світі нерозривно пов'язані з новою роллю інформації і знання. Не вдаючись до аналізу теорій **постіндустріального та інформаційного суспільства**, зазначу, що їхнім розвитком займалися Д. Белл, М. Гайдеггер, М. Портер, Е. Тоффлер, Ф. Махлуп [12]. Останній ввів поняття «індустрії знань», до якої він включив п'ять секторів інформаційної діяльності у суспільстві: освіта, наукові дослідження і розробки, засоби масової інформації, інформаційні технології та інформаційні послуги. Базуючись на цій класифікації і статистичних даних США, Ф. Махлуп (Machlup, 1973) вирахував, що наприклад, в 1959 році 29 % валового національного продукту США було вироблено індустрією знань.

Таким чином, починаючи з 60-х років минулого століття і до публікації в кінці 1990-х років трилогії Мануеля Кастеллса «Підйом мережевого суспільства: Інформаційна ера» (Castells, 1996), поняття **інформаційного суспільства**, так би мовити, узагальнює зміни і тенденції, описані або передбачені в присвячених цій темі працях першопрохідців, які говорили про проникнення технологій у владу, про нову економіку наукових знань, про глибокі зміни в сфері праці тощо. Мануель Кастеллс (Castells, 1996) [5], дає наступне визначення інформації: «**Інформація** - це організовані і передані дані». Відносно **знання** він наводить просте, але відносно відкрите визначення Данієля Белла (Белл, 1999):

«Знання – це організований комплекс опису фактів чи думок, що представляє зважене судження або експериментальний результат, який передається в систематизованому вигляді за допомогою спілкування...». Інформація і знання є, таким чином, різними поняттями. Однак вони володіють загальними рисами, до яких належать організація змісту і її передача. *У суспільстві знання особлива увага звертається на здатність створювати і інтегрувати нові знання, на доступність інформації, знань, даних та інших інтелектуальних ресурсів.*

Актуалізація концепції суспільства знання проявилася наприкінці ХХ століття, коли проблематика економіки і соціального управління, заснованих на знанні, стала розглядатися у принципово новому соціально-політичному і технологічному **контексті як чинники модернізації або наукова модель модернізації суспільства**, сам феномен посилюється у разі взаємозалежності процесів модернізації та розвитку інформаційно-комунікаційних технологій.

Введення у науковий обіг терміну «**знаюче суспільство**» (англ. Knowledgeable Society) у 1966р. [11], завдячує американському політологу Роберту Лейну (Lane, 1966), який він використовував для характеристики впливу наукового знання на публічну сферу (політику і державне управління). Вважається, що поповнення понятійного апарату соціальних та гуманітарних наук саме **поняттям «суспільство знання»** (англ.

knowledge society) відноситься до здобутків американського вченого Пітера Дракера (Drucker, 1969), який вперше використовує його у роботі, назву якої можна перекласти як «Епоха розривів, керівні принципи до нашого мінливого суспільства» [6]. П. Дракер, неодноразово повертається до цього поняття у більш пізніх дослідженнях, наприклад, у «Постекономічному суспільстві», яке побачило світ у 1993 р. Перша частина цього дослідження має назву «Від капіталізму до суспільства знання» (англ. «From Capitalism to Knowledge Society») [1].

Суттєвий вплив на розбудову та емансипацію концепцій «суспільства знання» від теорій інформаційного суспільства мали напрацювання Ніко Стера (1994 р.) у роботі «Суспільства знання: трансформація праці, власності та знання у сучасному суспільстві», Робіна Манселла та Ульріха Вена (1998 р.) «Інформаційні технології та сталий розвиток» [13],[16]; М. Кастелса (1996 р.); П. Друкера (1993 р.); Е. Фора (1972 р.); Р. Манселла, А.Сена (1999 р.).

Однак більш важливо те, що не тільки ці праці, але вся сукупність публікацій і міркувань, присвячених новій, тепер вирішальній ролі знання в економічній, політичній і соціальній організації, виявилася вельми запитаною. **«Суспільство знань – це суспільство, джерелом розвитку якого є власна багатоманітність та власні здібності...Знання перетворилося на предмет колосальних економічних, політичних і культурних інтересів настільки, що може служити для визначення якісного стану суспільства, контури якого лише починають перед нами вимальоватися»** [2: с.19] - як визначається у всесвітній доповіді «До суспільств знання», яку підготували у ЮНЕСКО у 2005 році.

Поняття інформаційного суспільства ґрунтується на досягненнях технології. У свою чергу, поняття суспільств знання бере до уваги більш широкі соціальні, етичні і політичні параметри. Множина тут використана очевидно не випадково, а для того, щоб підкреслити, що не існує якоїсь єдиної моделі, яку можна «поставити під ключ» і яка достатньо відображала б культурне та мовне різноманіття, яке тільки і може дозволити кожній людині орієнтуватися і знайти своє місце при нинішніх стрімких змінах. Побудова будь-якого суспільства завжди включає різні форми знання і культури, в тому числі й ті, на які робить сильний вплив сучасний розвиток комунікаційних та цифрових технологій. *Суспільство знань відрізняється від інформаційного суспільства* в тому, що перше служить для перетворення інформації в ресурси, які дозволяють суспільству вживати ефективних заходів, у той час як останнє тільки створює і поширює вихідні дані. **Характерними рисами суспільства знання та його ключовими цінностями є навчання для всіх протягом усього життя і розвиток всього різноманіття знань як цінності.**

Аналізуючи теорію суспільства знання у ракурсі модернізаційної суспільної моделі, слід звернутися до проблематики розвитку. Нові спроби використання «людського капіталу» дозволяють вважати, що традиційні моделі розвитку, що сходять з неминучості величезних жертв і зусиль, необхідних для забезпечення зростання в недалекому майбутньому ціною нерівності та авторитаризму, поступаються місцем моделям, заснованим на знанні, на взаємодопомозі і загальній залученості до процесів соціальної участі. Насправді, чи не призводить використання знання у розгляді нової моделі розвитку, заснованій на співпраці та забезпеченні з боку держави деякої кількості «громадських благ», в рамках якої зростання є не самоціллю, а його засобом – риторично запитують автори вищезгаданої Доповіді «До суспільств знання» (ЮНЕСКО, 2005). Забезпечивши небачену раніше доступність знання, всебічно заохочуючи розвиток здібностей кожної людини, технологічна революція мала би повному визначити кінцеву мету людського розвитку. На думку Амартія Сіна (Sen, 1999) [17], [19] ця мета полягає в пошуку елементарних, так званих «сутнісних» свобод, які конструюються емпірично, а не тільки юридично. Вони будуть одночасно метою та головним засобом розвитку. Ці свободи включають елементарні можливості доступу – зокрема, для дівчат і жінок - до освіти, ринку праці, охорони здоров'я, продуктам харчування, участі в прийнятті політичних рішень, рівного доступу до інформації та права на колективну безпеку. Водночас, *хоча відзначаються швидкі темпи формування світового інформаційного суспільства*, в якому технології дозволили значно збільшити обсяги доступної інформації і швидкість її передачі, людству належить **пройти довгий шлях** до появи *справжніх суспільств знання*.

По-перше, бурхливе зростання інформаційних та соціальних мереж саме по собі не є достатнім, щоб закласти основи суспільства знання. Адже, слід звернути увагу, що, наприклад, за даними емпіричного дослідження [4], проведеного у 2014 р. в Україні *не користуються Інтернетом* 45% населення. Серед цих людей, які не користуються Інтернетом, 58% не відчують потреби в цьому, тобто люди не розуміють переваги, які надає Інтернет не тільки у комунікаціях з владними структурами, але і в повсякденному житті, навчанні, дозвіллі тощо.

По-друге, інформація, навіть за умов її кращої передачі (без викривлення та помилок) до реципієнта, не обов'язково буде інтерпретована у вірний спосіб. Доки у світі не всі матимуть рівні можливості в галузі освіти, в питаннях доступу до інформації та її здорової і критичної оцінки, її аналізу, сортування та включення найбільш цікавої її частини в базу знань, доти інформація буде залишатися тільки набором незрозум-

мілих відомостей та фактів. І багато людей тоді усвідомлять, що не вони володіють інформацією, а, навпаки, вона опанувала ними.

Таким чином, поняття «суспільства знання» автором визначається як форма «мережевого» суспільства, в якому:

- його актори здатні створювати і інтегрувати нові знання;
- інформація, знання та інші інтелектуальні ресурси, дозволяють суспільству вживати ефективних дій та знаходяться у вільному доступі;
- джерелом розвитку якого є власна багатоманітність та власні здібності;
- ключовими характеристиками є навчання впродовж життя, розвиток всього різноманіття знань як цінності, дотримання принципу рівних можливостей та універсального доступу усіх до знань та інформації.

Суспільство знання заохочує дотримання прав людини і передбачає, наскільки це можливо, рівні можливості та універсальний доступ для всіх у створенні знань. У Всесвітній доповіді ЮНЕСКО (2005) встановлює **чотири принципи**, які необхідні для побудови рівноправного суспільства знань:

- Принцип перший: Культурна різноманітність;
- Принцип другий: Рівний доступ до освіти та навчання;
- Принцип третій: Загальний доступ до інформації (данні у відкритому доступі);
- Принцип четвертий: Свобода вираження думок.

Чи є в українській соціальній реальності явища, які би свідчили на користь зародження процесів, які за своїм напрямком були би дотичні до розбудови «суспільства знання»? Розглянемо наприклад, сферу «загального доступу до інформації» (третій принцип з наведеного вище визначення ЮНЕСКО щодо рівноправного суспільства знань) та користування населенням країни досягненнями новітніх технологій, у частині інформатики та комунікації (цей напрямок входить також до Цілей ООН з розвитку тисячоліття [19, р.158], до яких приєдналася й Україна). У переліку показників Цілей розвитку тисячоліття (ЦРТ) виокремлено, наприклад, завдання 18: У співпраці з приватним сектором зробити доступним досягнення новітніх технологій, в особливості в інформатиці та комунікаціях. Показники моніторингу та прогресу досягнення цього завдання є: 48а. Користувачі персональними комп'ютерами на 100 людей; 48б. Користувачі Інтернету на 100 людей, тощо. Хоча у 2015 р. на зміну ЦРТ було розроблено Цілі сталого розвитку [18], означений огляд не втрачає своєї актуальності у ракурсі тематики, що розглядається.

По-перше, позитивною є динаміка зростання тих, хто використовує Інтернет у своєму житті в Україні щодня, кількість такого дорослого населення в Україні в 2013 р. порівняно з 2012 р. **зросла на 6%** [3], за да-

ними регулярного дослідження ринку телекомунікаційних послуг GfK Ukraine. Більше половини населення (55%) країни має та використовує всесвітню мережу щоденно. Для цього 93% всіх користувачів мають доступ до Інтернету вдома, майже третина на роботі і 11% у громадських місцях, де є Wi-Fi [3].

Яким чином виглядає узагальнений портрет вітчизняного дорослого користувача Інтернету? 65% використовують Інтернет для доступу до соціальних мереж, 45% - для передачі повідомлень електронною поштою (чоловіки і жінки користуються соціальними мережами і електронною поштою на одному рівні). Різниця поміж чоловіками та жінками спостерігається щодо інших найбільш розповсюджених цілей доступу до всесвітньої мережі.

Чоловіки частіше заходять в Інтернет, аніж жінки з метою:

- завантаження музики і фільмів (48% чоловіків проти 39% жінок),
- перегляду телепрограм, онлайн-відео і прослуховування радіостанцій (34% проти 27%),
- гра в комп'ютерні ігри (30% проти 16%).

Жінки частіше використовують всесвітню мереж з метою пошуку інформації про здоров'я – 32% (жінки) проти 19% (чоловіки) [3].

По-друге, в Україні спостерігається тенденція збільшення (на 5% протягом року) кількості користувачів електронних пристроїв, таких як комп'ютер, планшет, смартфон, ноутбук. Цей відсоток складав 52% у 2012 р. та зріс до 57% у 2013 р. Водночас, 81% користувачів приєднали ці електронні пристрої до комунікаційних мереж [3] (домашнього Інтернету).

Водночас з розвитком концепції суспільств знань з 1969 р. у роботі П.Дракера [6] з акцентом на «**навчитися вчитися**», з'являються поняття «**навчаюче суспільство**» (англ. learning society; рус. обучающее общество). Розробку концепції «**навчаюче суспільство**» пов'язують з працями Роберта Хатчинсона (1968) та Торстена Хусена (1974) [10], де воно розуміється як новий тип суспільства, де набуття знань не окреслюється тільки простором і рамками навчальних закладів, не завершується часом набуття початкової (середньої) освіти. В сучасному, все більш складному світі, стає необхідним продовжувати навчання протягом всього життя; тут робиться основний акцент не стільки на тих, хто вже володіє певними знаннями, а на тих людей, які намагаються опанувати новими знаннями, використовуючи для цього не тільки формальну систему освіти, а й неформальне та спонтанну форми навчання.

Замість висновків

Продовженням даної тенденції впливу академічної концепції «суспільства знання» на практику розробки та впровадження освітньої політики можна (з певними застереженнями) також віднести Інчхонську декларацію, яка була прийнята у рамках Світового освітнього форуму [20]. Інчхонська декларація сфокусована на п'яти сферах:

- Право на освіту (забезпечення справедливої і всеосяжної якості освіти і впродовж всього життя для всіх до 2030 року);
- Рівність в освіті (рівний доступ до навчання, особливо для дівчаток і жінок, повинні стояти в центрі після 2015 року порядку денного, щоб розкрити весь потенціал всіх людей);
- Інклюзивна освіта (інклюзивна освіта не тільки реагує і пристосовується до потреб кожного учня, але має відношення до їх суспільства і повагу до культури – це гідний двосторонній процес);
- Якість освіти (хороша якість освіти, за умови навчених і підтримуваних вчителів, це право всіх дітей, молоді та дорослих, а не привілей небагатьох);
- Безперервне навчання (або навчання протягом життя, це коли кожна людина, на кожному етапі свого життя повинна мати можливість для безперервного навчання, **для набуття знань і навичок, необхідних їй для досягнення своїх прагнень та внеску до своїх громад**

Інчхонська декларація була схвалена міністрами, представниками неурядових організацій з більше ніж 100 країн світу.

І на завершення, для досягнення вже згаданої на початку статті «Освітньої та тренінгової стратегії 2020» Європейською Комісією були розроблені та визначені наступні показники у царині освітньої державної політики для ЄС:

- Принаймні, 95% дітей (від 4 років до шкільного віку) повинні бути охоплені дошкільною освітою;
- Кількість тих, хто не закінчує освіту та професійну підготовку у віці 18-24 повинна бути нижче 10%;
- принаймні, 40% людей у віці 30-34 мають завершити деякі форми вищої освіти;
- принаймні, 15% дорослих мають брати участь у навчанні протягом усього життя;
- принаймні, 20% випускників вищих навчальних закладів та 6% 18-34-річних з початковою професійною кваліфікацією повинні витратити деякий час на освіту або тренінги за кордоном тощо [9].

Вищенаведені європейські показники можуть також бути важливими дороговказами для розбудови української освітньої стратегії та навчальної практики у майбутньому.

Література:

1. Дракер П. (1999). Посткапиталистическое общество// Новая постиндустриальная волна на Западе. Антология / Под ред. В.Л.Иноземцева. М.: Academia, С. 71 (Drucker P.F. Post-Capitalist Society. N.Y., Harper-Collins Publishers, 1995). Переклад по виданню: Drucker P.F. Post-Capitalist Society. N.Y., Harper-Collins Publishers, 1995.
2. К обществу знания. Всемирный доклад ЮНЕСКО (2005), Париж, [Электронный ресурс]. <http://unesdoc.unesco.org/> (доступно станом на лютий 2013).
3. Исследования рынка телекоммуникационных услуг GfK Ukraine (в IV квартале 2013. [Электронный ресурс] <http://www.rbc.ua/rus/news/society/v-ukraine-v-2013-g-kolichество-polzovateley-interneta-velichilos-08042014221700> (доступно станом на 8.10.2014).
4. Результати соціологічного опитування «Електронне урядування в відображенні громадської думки», яке провела соціологічна служба Центру Разумкова в середині вересня 2014р. Оприлюднено РБК-Україна [Електронний ресурс] <http://www.rbc.ua/rus/news/society/opros-45-ukraintsev-ne-polzuyutsya-internetom-08102014112000> (доступно станом на 8.10.2014).
5. Castells, M. (1996), «The Rise of the Network Society» in the Information Age: Economy, Society and Culture, Vol. 1, Oxford, Blackwell.
6. Drucker, P. (1969), The Age of Discontinuity, Guidelines to our changing society, New York, Harper & Row.
7. European Commission (2009), “Council conclusions of 12 May 2009 on a strategic framework for European cooperation in education and training” (ET 2020), Brussels, available at: [http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=CELEX:52009XG0528\(01\)](http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=CELEX:52009XG0528(01))
8. European Commission (2015), “The modernisation agenda for higher education fixes five key priorities for higher education in the EU” in EU activities in the field of higher education, available at: http://ec.europa.eu/education/policy/higher-education/index_en.htm (assessed 18 March 2016).
9. European Commission, Strategic framework – Education & Training 2020, available at: http://ec.europa.eu/education/policy/strategic-framework/index_en.htm (assessed 18 March 2016).
10. Hutchins, R. (1968), The Learning Society, London, Harmondsworth, Penguin. & Torsten Hušn, T. (1974), The Learning Society, London, Methuen.
11. Lane, R. (1966), “The Decline Politics and Ideology in the Knowledgeable Society”, American Sociological Review, Vol. 31 No. 5, pp. 650.
12. Machlup, F. (1973), The production and distribution of knowledge in the United States, Princeton University Press, Princeton, N.J.
13. Mansell, R. and When, U. (1998), Knowledge Societies: Information Technology for Sustainable Development, United Nations Commission on Science and Technology for Development, Oxford University Press, New York.
14. The Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of Regions (2011), «Put knowledge at the heart of the Union’s efforts for achieving smart, sustainable and inclusive growth» in Supporting growth and jobs - an agenda for the modernisation of Europe’s higher education systems, 20.09.2011, available at: http://ec.europa.eu/education/policy/higher-education/index_en.htm

15. The Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of Regions (2011), "Supporting growth and jobs – an agenda for the modernisation of Europe's higher education systems" published 20.09.2011, available at: http://ec.europa.eu/education/policy/higher-education/index_en.htm
16. Stehr, N. (1994), Knowledge Societies: the Transformation of Labour, Property and Knowledge in Contemporary Society, London.
17. Sen, Amartya (1999), Development as Freedom. Anchor Books.
18. Sustainable Development Goals available at: <https://sustainabledevelopment.un.org/?menu=1300> (assessed 2 March 2016)
19. United Nations Development Programme (2004), Human Development Report 2004, New York, 2004. – p. 158.
20. World Education Forum 2015, Incheon, Republic of Korea, 19-22 May 2015, available at: <http://en.unesco.org/world-education-forum-2015/> (assessed 26 May 2015).

Олена Лазоренко. Інтелектуальні драйвери модернізації вищого образования в Україні

Теоретические исследования украинского направления общеевропейской «модернизационной повестки дня» высшей школы требуют интеллектуальных указателей. Некоторой академической основой для этого могут служить концепции «общества знания» как фактор общественного развития, устойчивого и инклюзивного экономического роста. Делается попытка показать генезис термина «общество знаний», подчеркивая важность знания как фундаментального фактора не только для образования, но и политики, экономики, обучения взрослых и культуры современного общества.

В статье предлагается краткая характеристика сопутствующих документов в области образовательной государственной политики, а именно: «Образовательная и тренинговая стратегии 2020» Европейской Комиссии; «Модернизационная повестка дня европейской системы высшего образования» Европейского Союза, а также «Инчхонская декларация» 2015 Всемирного образовательного форума, которые могут также быть важными драйверами для развития украинской образовательной политики, стратегии и учебной практики в будущем.

Ключевые слова: «общества знания», знание, информация, модернизация высшего образования, европейская образовательная политика.

Olena Lazorenko. Intelligent Orienting Points for Modernization of Higher Education in Ukraine

Theoretical studies of Ukrainian direction in European «modernization agenda» of high school need intelligent guides. The concept of «knowledge society» as a factor of social development and sustainable and inclusive economic growth should be understood as the certain methodological foundation for such studies. The author analyzes the origins of the terms as “knowledge society” and “nowledge

societies”, emphasizing the importance of knowledge as a fundamental factor not only for education but also for politics, economics, adult education and culture of contemporary society. It is given the brief description of relevant documents in the field of educational public policy, namely: “Education and Training Strategy 2020” (European Commission); “Modernization Agenda for European Higher Education System” (European Union), as well as Incheon Declaration provided by 2015 World Education Forum. All these documents may be also important signs for the development of Ukrainian education public policy, strategies and practical training in the future.

Keywords: *«knowledge societies», knowledge, information, modernization of higher education, European education policy.*

Олена Лазоренко – кандидат філософських наук, старший науковий співробітник Інституту філософії ім. Г. Сковороди Національної академії наук України, Президент ГО «Жіноча Професійна Ліга» www.lpw.org.ua, <http://nas.academia.edu/OlenaLazorenko>

E-mail: lpw.network@gmail.com

Olena Lazorenko – Senior Researcher at H.Skovoroda Institute of Philosophy at the National Academy of Sciences of Ukraine <http://nas.academia.edu/OlenaLazorenko>. President (Head of the Board) position at Ukrainian NGO “League of Professional Women”(LPW) www.lpw.org.ua

E-mail: lpw.network@gmail.com